

Сердюк І. А.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-3655-721X

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВИХ АКТІВ

RESEARCH METHODS OF LEGAL ACTS

При підготовці цієї статті автор визначив за мету із наявної сукупності методів, які є в арсеналі сучасної правничої науки, обрати ті, що є найбільш ефективними в процесі пізнання феномену правових актів як складного і багатоаспектного явища правової дійсності, а також визначити їх гносеологічні можливості в плані вирішення визначених автором дослідницьких завдань.

Методи дослідження правових актів – це акумульована в філософських, загальнонаукових і теоретико-правових категоріях сукупність знань про соціально-правову реальність і мислення, процедури інтерпретації і використання яких забезпечують отримання нових і достовірних знань про волевиявлення право-дієздатних суб'єктів.

Необхідною складовою методології дослідження правових актів є сукупність таких методів:

1. Філософського, що уможлиблює отримання нових і достовірних знань про правові акти через процедури інтерпретації і використання категорій реальність і нереальність, матерія і свідомість, суб'єктивне і об'єктивне, причина і наслідок;

2. Загальнонаукових (логічного, системного (системно-структурного), функціонального та порівняльного), що забезпечують здобуття нових та істинних знань про волевиявлення право-дієздатних через процедури інтерпретації і використання а) логічних прийомів аналізу, синтезу, індукції, дедукції; б) категорій система, структура, елемент, системні і структурні зв'язки; в) постулатів функціональної єдності цілого (узгоджене функціонування всіх його частин), універсального функціоналізму (функціональність відображає корисність усіх соціальних явищ) і функціональної необхідності; г) відношень тотожності, подібності, протилежності, розбіжності в державно-правових явищах, які встановлюються.

3. Спеціально-наукових (семантичного, формально-юридичного методів, а також методу правового моделювання), що дозволяють віднайти раніше невідомі правничій науці достовірні знання про правові акти через процедури інтерпретації і використання категорій філології (мовна одиниця, слово, термін, словосполучення, значення терміна й ін.); теорії права (правовий акт, юридичний акт, юридичний документ, нормативно-правовий акт, акт застосування норм права, акт тлумачення норм права, нормопроекування, законопроект, модель поведінки суб'єктів права й ін.).

Ключові слова: методи дослідження правових актів, способи і прийоми дослідження, філософський метод, філософські категорії, загальнонаукові методи, спеціально-наукові методи.

When preparing this article, the author set the goal of choosing from the available collection of methods that are in the arsenal of modern jurisprudence those that are most effective in the process of learning the phenomenon of legal acts as a complex and multifaceted phenomenon of legal reality, as well as to determine their epistemological possibilities in terms of solving the research tasks defined by the author.

The methods of research of legal acts are a collection of knowledge about socio-legal reality and thinking, accumulated in philosophical, general scientific and theoretical-legal categories, the procedures of interpretation and use of which ensure the acquisition of new and reliable knowledge about the will of legally capable subjects.

A necessary component of the methodology of research of legal acts is a set of the following methods:

1. Philosophical, which makes it possible to obtain new and reliable knowledge about legal acts through the procedures of interpretation and use of the categories of reality and unreality, matter and consciousness, subjective and objective, cause and effect;

2. General scientific (logical, systemic (systemic-structural), functional and comparative), which ensure the acquisition of new and true knowledge about the manifestation of the will of legal capacity through the procedures of interpretation and the use of a) logical methods of analysis, synthesis, induction, deduction; b) categories system, structure, element, system and structural connections; c) postulates of functional unity of the whole (coordinated functioning of all its parts), universal functionalism (functionality reflects the usefulness of all social phenomena) and functional necessity; d) relations of identity, similarity, oppositeness, disagreement in state-legal phenomena that are established.

3. Special-scientific (semantic, formal-legal methods, as well as the method of legal modeling), which allow to find reliable knowledge about legal acts previously unknown to legal science through the procedures

of interpretation and the use of categories of philology (language unit, word, term, word combination, meaning term, etc.); theories of law (legal act, legal act, legal document, normative legal act, act of application of legal norms, act of interpretation of legal norms, normative design, draft law, model of behavior of legal actors, etc.).

Key words: *research methods of legal acts, research methods and techniques, philosophical method, philosophical categories, general scientific methods, special scientific methods.*

Постановка проблеми. Важливим завданням сучасної загальнотеоретичної юридичної науки є не лише з'ясування юридичної природи право-державних явищ, але й обґрунтування тих теоретичних положень, що торкаються методології пізнання предмета цієї науки, тобто, загальних та специфічних закономірностей виникнення, розвитку і функціонування права і держави, а також іще не пізнаних чи до кінця не пізнаних випадкових зв'язків, що суттєво впливають на виникнення, розвиток та функціонування цих явищ [11]. Означене завдання є актуальним і по відношенню до такої важливої складової предмета загальної теорії права, як правові акти.

При підготовці статті автор визначив за **мету** із наявної сукупності методів дослідження, які є в арсеналі сучасної правничої науки, обрати ті, що є найбільш ефективними в процесі пізнання феномену правових актів як складного і багатаспектного явища правової дійсності, а також визначити їх ґносеологічні можливості в плані вирішення визначених автором дослідницьких завдань.

Автор керувався такими теоретичними положеннями, що мають методологічне значення в плані пізнання предмета дослідження:

1) нижчий рівень у вертикальній структурі методології правознавства, на чому наголошувалося у попередній науковій праці автора, утворюють методи дослідження [14]. Приблизником такого погляду на характер взаємозв'язку методологічних підходів і, власне методів дослідження, є вітчизняний правник, П. Рабінович, який відзначає, що концептуальний (а по суті, наукознавчий чи методологічний – авт. І. Сердюк) підхід реалізується через певні методи дослідження – як філософські, так і загальнонаукові та групові, а також спеціальні [7, с. 239];

2) проте, це зовсім не означає, що вони (себто, методи дослідження) є менш важливими в процесі пізнання, аніж методологічні підходи. Навпаки, саме їм відводиться визначальна, інструментальна роль у вирішенні поставлених дослідницьких завдань;

3) як предмет пізнання, правовий акт є складним багатогранним явищем правової дійсності, тож комплексне уявлення про означений феномен може бути отримано лише в результаті його багатаспектного розгляду

– з погляду теорії праворозуміння, зокрема, нормативістського, соціологічного й аксіологічного підходів, правовий акт волевиявлення правотворчих органів (нормативно-правовий акт) і правозастосовних судових органів (судове

рішення) необхідно розглядати як форму об'єктивного права;

– в аспекті теорії правової поведінки правовий акт являє собою її фрагмент, елемент, що складається з суб'єкта та суб'єктивної сторони, об'єкта й об'єктивної сторони;

– з погляду теорії юридичних фактів правовий акт необхідно розглядати як правомірні діяння суб'єктів права, що мають на меті досягнення конкретних юридично-значущих результатів;

– в аспекті теорії юридичних документів правовий акт являє собою письмовий носій правової інформації про правила поведінки загального характеру, про правила їхнього розуміння або ж про правові приписи, що мають персоніфікований характер.

– з погляду теорії юридичної діяльності правовий акт необхідно розуміти як результат правотворчої, правоінтерпретаційної та правореалізаційної, і, перш за все, правозастосовної діяльності;

– в аспекті взаємозв'язку із процесом правового регулювання правовий акт являє собою юридичний засіб, за допомогою якого поведінка суб'єктів приводиться у відповідність із вимогами правових норм [13, с. 81];

– з погляду теорії функцій держави правовий акт є засобом реалізації державної політики в різних сферах суспільної життя (економічній, політичній, культурній (передусім, освітній), сімейній, екологічній) і таких важливих сферах державної діяльності, як правосуддя, правоохорона, національна безпека і оборона.

Вищевказані сторони правового акта з усією очевидністю вимагають використання не якогось одного універсального методу пізнання, а їх сукупності. Саме на них і буде акцентована увага автора цієї наукової праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поняття методу, а також пізнавальний потенціал окремих дослідницьких методів розглядалися у працях таких вітчизняних і зарубіжних правників, як С. Богдан, С. Гусарев, Р. Декарт, Д. Керимов, М. Кельман, М. Костицький, А. Кучук, Р. Лукіч, Н. Пархоменко, П. Рабінович, О. Скакун, О. Тихомиров, М. Цвік, Р. Циппеліус та ін.

У своїх попередніх наукових дослідженнях автор теж торкався проблематики методології дослідження правових актів. Зокрема, було запропоновано її авторський концепт, з'ясовано структуру цього феномену, що включає в себе, зокрема, і методи пізнання [14], а також визначено поняття методологічного підходу [14] та пізнавальний потенціал залучених автором для

проведення наукової розвідки правових актів методологічних підходів як важливої складової зазначеної методології [9; 10; 15]. Ця наукова стаття є логічним продовженням згаданих вище праць і дозволяє усунути наявну в сучасній правничій науці прогалину, що характеризується відсутністю достатніх теоретичних знань, необхідних для визначення сукупності методів та їх гносеологічних можливостей у плані пізнання феномену волевиявлення право дієздатних суб'єктів.

Здобутки автора й інших правників, на яких наголошувалося вище, стануть теоретичною основою пропонованої увазі наукового загалу праці.

Виклад основного матеріалу. Огляд доктринальних джерел та навчальної літератури з питання, що розглядається нами, свідчить про полісемічність слова «метод» і залежить від контексту, в якому воно вживається. Радомир Лукіч із цього приводу відзначає: «термін «метод» уживається в різних значеннях і означає іноді засіб, іноді – дію, пов'язану із застосуванням засобу, а іноді – спосіб самої дії» [8, с. 30]. Водночас, учений зауважує, що оскільки частіш за все мова йде саме про метод пізнання, і саме терміно-поняття «метод» уживається, перш за все, в цьому смислі; методом зазвичай вважається як спосіб або засіб пізнання [8, с. 29].

Схожу думку з цього приводу висловлюють і інші правники. Зокрема, Райнгольд Циппеліус стверджує: «метод означає шлях до мети. У науці це – шлях, що веде до раціональної, а отже, – зрозумілої та контрольованої, відповіді на питання чи то теоретичного пізнання, чи то практичного досвіду, чи то пошуку меж цього пізнання» [6, с. 12].

О. Скакун обґрунтовано наголошує, що у найбільш загальному значенні (безвідносно до конкретної галузі наукових знань) метод являє собою шлях, спосіб (багато способів (їх множини)) досягнення визначеної мети і вирішення завдань дослідження; він відповідає на питання: як пізнати? [16, с. 19].

У межах цієї наукової праці терміно-поняття «методи» буде розглядатися автором у пізнавальному плані, себто у значенні шляхів (приймів і способів) вирішення завдань дослідження і, як наслідок, досягнення його гносеологічної мети.

Вважаю, що предмет наукового пошуку з необхідністю вимагає деяких уточнень методологічного характеру, а саме:

1. Судження про метод дослідження як засіб пізнання об'єкта та спосіб його пізнання не тотожні за своїм змістом. Із цього приводу заслуговують на увагу такі міркування Р. Лукіча: «Якщо залишити осторонь його (методу – авт. Ігор Сердюк) визначення через поняття шлях як надто метафоричне і зосередитись лише на поняттях спосіб і засіб, відразу ж виникає

питання, чи є визначення методу, отримані за допомогою кожного з цих двох понять дійсно синонімічними? Чи позначають поняття спосіб і засіб одне й те ж явище? Очевидно, ні: поняття спосіб пов'язано з питанням «як?», а поняття засіб – з питанням «що?»» [8, с. 30].

Відмінність між результатами інтерпретації методу як засобу та методу як способу пізнання вчений показує на такому прикладі: «мікроскоп – це не метод, а засіб пізнання; існує цілий ряд способів використання мікроскопа, а отже, процес використання мікроскопа відрізняється від способів його використання» [8, с. 30].

2. Категорія метод пізнання не тотожна поняттю прийом пізнання. Для підтвердження умовиводу про необхідність їх розмежування, А. Кучук посилається на думку В. Ратнікова, який «під прийомами мислення і наукового пізнання розуміє загальнологічні і загальногносеологічні операції, що використовуються людським мисленням у всіх його сферах і на будь-якому етапі та рівні наукового пізнання; а методи дослідження – це більш складні й більш визначені пізнавальні процедури, що, як правило, містять у собі цілий набір різних прийомів дослідження» [5, с. 71].

3. У питанні не лише правильного розуміння методу пізнання, але й його практичного використання в процесі дослідження, необхідно враховувати технологічний (методичний) аспект, що відображений у таких чотирьох основних постулатах методу, сформульованих Рене Декартом:

1) ніколи не приймати за істинне те, що не пізнав би таким з очевидністю, інакше кажучи, ретельно уникати необачності й упередженості і включати у свої судження тільки те, що уявляється моєму розумові настільки ясно і настільки чітко, що не дає мені ніякого приводу піддавати їх сумніву;

2) ділити кожен з досліджуваних проблем на стільки частин, наскільки це можливо і потрібно для кращого їх подолання;

3) дотримуватися певного порядку мислення, починаючи з предметів найбільш простих і найбільш легко пізнаваних, сходячи поступово до пізнання найбільш складного, припускаючи порядок навіть і там, де об'єкти мислення зовсім не виступають у їхньому природному зв'язку;

4) складати переліки настільки повні й огляди настільки загальні, щоб була впевненість у відсутності недоглядів [3, с. 21].

На вказаних правилах наголошує у своїй роботі і А. Кучук, роблячи висновок про ототожнення мислителем категорій метод і методика [5, с. 74].

Незважаючи на те, що методи пізнання права і правових явищ складають горизонтальну структуру методології юриспруденції, у своїй системній єдності вони утворюють як вертикальну, так і горизонтальну структури. Вертикальна структура методів обумовлена рівнем пізнання дослі-

джуваного предмета (філософський, загально-науковий, конкретно-науковий і спеціальний), а горизонтальну складають види методів конкретного рівня [2, с. 75]. Вибір дослідницьких методів та їх характеристика будуть здійснюватися нами з урахуванням обох цих структур.

Предметом подальшого розгляду стануть лише три групи методів: філософський, загальнонауковий та спеціально-науковий. У зв'язку з цим вважаю за необхідне сформулювати власну позицію з приводу зазначених груп методів. По-перше, діалектику та синергетику автор розглядає не як філософські методи, а як методологічні підходи, що мають дуже багатий інструментарій і значний пізнавальний потенціал. По-друге, автор поділяє думку тих учених, які спеціальними називають методи, розроблені в межах конкретних наук. До них, зокрема, належить і правнична наука.

Світоглядний рівень пізнання феномену правових актів забезпечується використанням не лише діалектичного та синергетичного методологічних підходів, але й філософського методу, що за влучним висловлюванням П. Рабіновича являє собою процедури інтерпретації та застосування гранично загальних (філософських) категорій у процесі дослідження тих явищ, котрі відображаються терміно-поняттям «право» [7, с. 239]. І хоча в цій науковій праці визначаються методи дослідження явища, відмінного від того, що відображається терміно-поняттям «право», автор в цілому погоджується з П. Рабіновичем щодо коректності тлумачення не лише філософського, але й загальнонаукових дослідницьких методів, адже правові акти є однією з форм буття права.

У межах дослідження волевиявлення право-дієздатних суб'єктів буде використано пізнавальний потенціал таких філософських категорій, які окреслює П. Рабінович [7, с. 239–240]:

1) реальність (існування, буття) і нереальність (небуття, відсутність). Видова диференціація правових актів за способом зв'язку з правовою реальністю (дійсністю) передбачає їх поділ на позитивні та негативні;

2) матерія і свідомість. Правові акти є продуктом інтелектуальної (тобто, свідомої) діяльності людини, що матеріалізуються в правовій реальності у різних формах: діяльній (фізичній), письмовій (документальній) і вербальній (словесній);

3) об'єктивне та суб'єктивне. Об'єктивним є таке явище, яке існує поза свідомістю суб'єкта і/або ж не залежить від неї у своєму існуванні. Суб'єктивним вважається таке явище, що, навпаки, належить суб'єкту і/або залежить від його свідомості. Правовий акт як юридичний факт і прояв правомірної поведінки суб'єктів оцінюється з погляду сукупності ознак суб'єктивного й об'єктивного характеру: суб'єкта і суб'єктивної сторони, об'єкта й об'єктивної сторони.

А звідси випливає принципово важливий висновок про визнання правовими лише тих проявів волевиявлення право-дієздатних суб'єктів, що відповідають (або не суперечать) принципам і нормам об'єктивного права.

4) причина і наслідок. Причиною є явище, що передує у часі наслідку та з необхідністю його породжує. Наслідком вважається явище, що є результатом дії причини. Автор виходить із того постулату, що правові акти по-перше, завжди знаходяться у причинному зв'язку з певними соціально значущими діями суб'єктів права або ж соціально важливими подіями, що зачіпають публічні та/або приватні інтереси; а по-друге, самі породжують юридичні наслідки, які мають бути прогнозованими для учасників суспільного життя (правопевними).

Під поняттям загальнонаукові дослідницькі методи П. Рабінович пропонує розуміти процедури інтерпретації та застосування загальнонаукових категорій та понять у процесі дослідження тих явищ, які відображаються терміно-поняттям «право» [7, с. 240].

З-поміж підсистеми загальнонаукових методів автором буде використано логічний, системний (системно-структурний), функціональний та порівняльний методи. Незважаючи на обґрунтування та все більше використання вченими новітніх інструментів наукового дослідження, не втратили своєї актуальності давно відомі науковому загалу такі найбільш прості прийоми мислення, як аналіз і синтез. Невипадково, розкриваючи зміст поняття науки М. Цвік і Д. Вовк відзначили, що основою науковою діяльністю є збирання фактів, їх систематизація, критичний аналіз і на цій підставі – синтез (створення) нових знань або узагальнень про досліджувані явища [18, с. 13].

У своїй діалектичній єдності вони (аналіз і синтез) разом із індукцією та дедукцією складають основу логічного методу пізнання. Завдяки прийому аналізу, що передбачає поділ цілого (в межах нашого дослідження – суджень, які розкривають зміст понять, а також їх обсяг) на складові частини, з'ясовуються суттєві ознаки загальнотеоретичних категорій, які складають предмет розгляду, а також визначається їхній обсяг. Синтез являє собою протилежну аналізу логічну операцію та передбачає об'єднання розрізнених частин у єдине ціле. Таким цілим слугують визначення понять, а також узагальнюючі теоретичні положення, тобто висновки.

Відзначаючи роль цих прийомів у здійсненні наукового пошуку, слушно, на нашу думку, навести міркування Д. Керимова, котрий звертає увагу на дуже важливий у пізнавальному плані методологічний момент, що нерідко ігнорується або залишається без уваги в юридичних дослідженнях. Перехід від аналізу до синтезу, вважає автор, зовсім не є одноразовим актом не лише в силу їх постійного чергування у процесі

дослідження, але й тому, що сам синтез має різні рівні. При піднесенні від нижчого до вищого кожний наступний синтетичний рівень неможливо досягти, минаючи попередній. Кожний новий, більш складний рівень пізнання синтезує в собі визначення, зв'язки та відношення попереднього і тим самим виступає як та ланка, що наближає дослідника до «духовно-конкретного» відтворення правової реальності. Кожна нова ланка, що опосередковується всіма попередніми (і передусім тим, до якого воно безпосередньо долучається), несе у собі більш багатий зміст, оскільки не лише акумулює в собі зміст попередніх ланок, але й додає нові риси до картини правової реальності, уточнює її малюнок, збагачує її новими тонами барв, вдосконалює її композицію [4, с. 22].

Дедукція (від лат. *deductio* – виведення) – це спосіб мислення, відповідно до якого висновок щодо одного з елементів множини робиться на підставі загальних властивостей всієї множини. За допомогою цього способу пізнання буде зроблено умовивід про приналежність поняттям, що відображають окремі різновиди правового акта, суттєвих ознак, властивих категорії правовий акт.

Індукція (від лат. *inductio* – наведення) – спосіб мислення, за якого відбувається перехід від окремого, особливого до загального, закономірного, коли на підставі знання про частину предметів класу (у межах дослідження правових актів – про окремі їх різновиди) робиться висновок стосовно класу в цілому. Використання цього методу дозволить сформулювати цілісні системні знання про феномен правових актів, у тому числі відображені за допомогою загально-теоретичної категорії правовий акт.

Зважаючи на об'єкт і предмет дослідження – цілісні сукупності правових феноменів, поєднані між собою й іншими явищами правової дійсності різноманітними зв'язками, виникає потреба у використанні гносеологічних можливостей системного (системно-структурного) методу пізнання. При його використанні необхідно враховувати такі положення:

1) система правових актів як предмет пізнання має цілісний характер, що зумовлює наявність у неї властивостей, які не зводяться до суми властивостей їх частин;

2) елементи сукупності правових актів, як системи, взаємопов'язані один із одним, так само як кожний із цих актів – із множиною інших систем, причому інтерпретація властивостей елементів чи систем залежить від властивостей системного цілого, частиною якого вони є;

3) система правових актів має динамічну природу, адже їй властиві процеси виникнення, становлення, розвитку, зміни та припинення існування;

4) функціонування та розвиток системи правових актів відбувається в результаті взаємодії

з зовнішнім середовищем (суспільними відносинами й іншими елементами правової системи) при домінуванні внутрішніх зв'язків над зовнішніми чинниками та закономірностями [2, с. 81];

5) кожний правовий акт, як самостійний предмет пізнання, також має властивості системного утворення, свідченням чого є його внутрішня структура.

Для з'ясування напрямків впливу правових актів на правосвідомість, юридично значущу поведінку суб'єктів права і суспільні відносини буде використано функціональний метод пізнання. Його основу за Р. Мертоном складають такі постулати:

1) функціональної єдності цілого (узгоджене функціонування всіх його частин);

2) універсального функціоналізму (функціональність відображає корисність усіх соціальних явищ);

3) функціональної необхідності [2, с. 83].

В юридичній літературі небезпідставно наголошується на тому, що останнім часом особливою актуальністю в процесі дослідження правових явищ набув порівняльний метод пізнання. Порівняння в теорії права розуміють як процес встановлення і фіксації відношень тотожності, подібності, протилежності, розбіжності в державно-правових явищах. Пізнання одиничного, особливого й загального – такі гносеологічні функції цього методу [17, с. 13–14]. Об'єктом порівняння в межах нашого дослідження стануть по-перше, поняття правовий акт і суміжні з ним загально-теоретичні категорії, а по-друге, окремі різновиди правового акта.

З-поміж підсистеми спеціально-наукових методів пізнання нами будуть використані гносеологічні можливості семантичного, формально-юридичного методів, а також методу правового моделювання.

Семантичний метод ґрунтується на аналізі мовних одиниць із погляду їх змістовно-сислового значення в мікроконтексті чи в тексті загалом [1, с. 11–12]. За допомогою вказаного методу буде з'ясовано смислове значення юридичних термінів, що є словесними символами понять, які відображають досліджувані явища правової дійсності (правовий акт і юридичний акт, правотворчість і нормотворчість, правозастосування, застосування права і застосування норм права, тлумачення права, тлумачення закону, тлумачення законодавства й юридичне тлумачення та ін.).

Формально-юридичний метод передбачає дослідження правових актів як явищ правової дійсності у «чистому вигляді», поза зв'язком із такими соціальними феноменами, як економіка, політика, культура тощо). Інструментарій цього методу пізнання складають як логічні прийоми (аналіз, синтез, індукція, дедукція), так і юридичні поняття та теорії, що відображають і пояснюють явища правової дійсності. За допомогою

цього методу буде розкрито зміст досліджуваних понять, з'ясовано їх суттєві ознаки, здійснено видову диференціацію.

Метод правового моделювання передбачає вивчення об'єкта (оригіналу) шляхом створення і дослідження його копії (моделі), що замінює оригінал із певних сторін, які цікавлять суб'єкта пізнання. Цей метод уможлиблює підготовку пропозицій щодо вдосконалення чинного національного законодавства України шляхом формулювання правових приписів нормативного та ненормативного характеру.

Висновки. Методи дослідження правових актів – це акумульована в філософських, загальнонаукових і теоретико-правових категоріях сукупність знань про соціально-правову реальність і мислення, процедури інтерпретації і використання яких забезпечують отримання нових і достовірних знань про волевиявлення праводієдатних суб'єктів.

Необхідною складовою методології дослідження правових актів є сукупність таких методів:

1. Філософського, що уможлиблює отримання нових і достовірних знань про правові акти через процедури інтерпретації і використання категорій реальність і нереальність, матерія і свідомість, суб'єктивне і об'єктивне, причина і наслідок;

2. Загальнонаукових (логічного, системного (системно-структурного), функціонального та порівняльного), що забезпечують здобуття нових та істинних знань про волевиявлення право-дієдатних через процедури інтерпретації і використання а) логічних прийомів аналізу, синтезу, індукції, дедукції; б) категорій система, структура, елемент, системні і структурні зв'язки; в) постулатів функціональної єдності цілого (узгоджене функціонування всіх його частин), універсального функціоналізму (функціональність відображає корисність усіх соціальних явищ) і функціональної необхідності; г) відношень тотожності, подібності, протилежності, розбіжності в державно-правових явищах, які встановлюються.

3. Спеціально-наукових (семантичного, формально-юридичного методів, а також методу правового моделювання), що дозволяють віднайти раніше невідомі правничій науці достовірні знання про правові акти через процедури інтерпретації і використання категорій філології (мовна одиниця, слово, термін, словосполучення, значення терміна й ін.); теорії права (правовий акт, юридичний акт, юридичний документ, нормативно-правовий акт, акт застосування норм права, акт тлумачення норм права, нормопроєкування, законопроект, модель поведінки суб'єктів права й ін.).

Список використаних джерел:

1. Богдан С. К. Методи й методика лінгвостилістичних досліджень : методичні рекомендації для слухачів і керівників секції української мови. Луцьк, 2011. 28 с.
2. Гусарев С. Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. 3-те вид., перероб і доп. Київ : Знання, 2008. 495 с.
3. Декарт Р. Рассуждение о методе. Метафизические размышления. Начала философии. Луцк : Вежа, 1998. 302 с.
4. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). : монография. 2-е изд. Москва : Аванта+, 2001. 560 с.
5. Кучук А. М. Основи теорії правового поліцентризму : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД. 2017. 312 с.
6. Методика правозастосування / Р. Циппеліус. Київ : ТОВ «ВО «Юстиніан»», 2016. 192 с.
7. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
8. Радомир Лукич. Методология права : монография. Москва : «Прогресс», 1981. 304 с.
9. Сердюк І. А. Аксіологічний підхід у дослідженні категорії правовий акт. *Захист прав людини і основоположних свобод як життєво важлива основа всеохоплюючої безпеки в Європі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю Гельсінського документа 1992 року «Виклик часу перемін»* (м. Дніпро, 7 груд. 2017 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. С. 140–142.
10. Сердюк І. А. Антропологічний підхід у дослідженні правових актів. *Права людини: методологічний, гносеологічний та онтологічний аспект* : матер. Регіональної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 9 грудня 2020 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 36–40.
11. Сердюк І. А. Визначення предмета теорії держави і права: доктринальні підходи та правове закріплення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 40–52.
12. Сердюк І. А. Інтерпретація поняття методологічний підхід у сучасній правничій науці. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 52–58.
13. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «правовий акт». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпропетровськ, 2016. № 1. С. 76–83.
14. Сердюк І. А. Методологія дослідження правових актів: поняття та її структура. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4. С. 110–123.

15. Сердюк І. А. Методологічні підходи як необхідна складова методології дослідження правових актів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 121–132.
16. Скакун О. Ф. Методы, общие (методологические) подходы и принципы в юридических исследованиях. *Методологічні проблеми історико-правових досліджень : матеріали XXIII Міжнародної історико-правової конференції, м. Алушта 24–26 вересня 2010 р.* Київ ; Сімферополь : «Доля», 2011. С. 19–27.
17. Теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій та ін.; за заг. ред. С. Л. Лисенкова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.
18. Цвік М., Вовк Д. Предмет загальної теорії держави і права. *Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина.* Харків : Право, 2009. С. 13–24.